

ELŐSZÓ

Bevezetés

A tudományos kutatás olyan, mint a nyomozás a krimikben. A nyomozás eredménye képp olyan dolgokra derül fény, amelyekről a nyomozónak a kutatás elején csak sejtései vannak. Jó kérdéseket kell feltennie, jó hipotézisek alapján kell elindulnia, és szorgalmasan kell az adatokat gyűjtenie. Az elkövetők megpróbálnak elbújni az emberek milliói között. A nyomozó feladata, hogy leszűkítse a gyanúsítottak és a használható adatok körét, kizárja a nem releváns adatokat, és egyre közelebb jusson a rejtély megfejtéséhez. Ha rájött a megoldásra, azt pontosan meg kell fogalmaznia, és határozottan kell képviselnie az ítélezők előtt.

Valahogy így dolgozik a tudományos kutató is. Az őt érdeklő és remélhetően igazoló adatok megpróbálnak elbújni a végtelen adatmennyiségben, és neki valamilyen módszerrel ki kell szűrnie a releváns adatokat. Ha jó a kutatási módszere, és sikerült összegyűjtenie azokat az adatokat, amelyek alátámasztják hipotéziseit, akkor kutatási eredményeit pontosan meg kell fogalmaznia, és határozottan kell képviselnie a szakmai bírálóbizottság előtt. De ne csak a kezdő kutatóra gondoljunk, akinek meg kell védeni a disszertációját a doktori eljárást záró nyilvános vitán. A tudományos kutatónak egész szakmai pályafutása során igazolnia kell kutatási eredményei érvényességét a szakterületén dolgozó pályatársak körében.

Ezt teszem én is ezzel a kötetel, szeretném megosztani doktori hallgatóimmal és pályatársaimmal az utóbbi öt évben született tanulmányaimat. Nem mindegyik épül empirikus kutatásra, ahogy a bevezetőből következne. Az empirikus kutatásokon kívül van köztük elmélkedés a fordítástudomány helyzetéről, új interdiszciplináris kutatási terület szakirodalmának áttekintése, tanácsadás a tudományos munkához, szakmai szervezetek dokumentumainak elemzése. Ahogy eddig is tettem (Klaudy 2007, 2020), most is konferenciakötetekben, köszöntőkönyvekben, folyóiratokban és tanulmánygyűjteményekben megjelent írásokból válogattam össze a kötetet. Korábbi két tanulmánykötetem bevezetőjében (Klaudy 2007, 2020) azt írtam, hogy ezek a tanulmányok nehezen hozzáférhetőek, de ez ma már nem így van. Az itt következő tanulmányok egy része online is elérhető, mégis szerettem volna egyben látni őket. Ahogy a kötet alcíméből is látható, ez a kötet nem egy nagyobb lélegzetű kutatásról szóló monográfia, hanem valóban válogatott tanulmányokból áll, melyeket hat fejezetre osztottam, és a végén appendixként csatoltam hozzá még néhány kiegészítő anyagot.

1. fejezet: A fordítástudomány helyzetéről

Az első fejezet három tanulmányt tartalmaz, melyek közül az első *A fordítástudomány dilemmái a 21. század elején*. Ebből lett a tanulmánykötet címe is kissé átalakítva. Amikor ennek a tanulmánynak az alapjául szolgáló előadásokat tartottam először online

módon az eszéki Strossmayer Egyetemen tanító kollégák felkérésére, majd személyesen a TransELTE 2022 konferencián, akkor a szakmai konferenciákon még csak kezdtek beszélni azokról az aggodalmakról, amelyeket a neurális gépi fordítás szabad hozzáférhetősége jelent (természetesen az előnyei elismerése mellett). Azóta számtalan tanulmány jelent meg ebben a témában. Mondhatni, most a 21. század elején, mindenki erről ír. Én azonban nem a fordítók helyzete miatti aggodalmaimról írtam, hanem arról, hogy a nyelvtechnológiai eszközök fejlődése mit jelent a fordítástudományi kutatások számára. Ha maguk a fordítók széles körben használják a nyelvtechnológiai eszközöket, a fordítástudományi kutatók sem tehetnek másképp. Mint az *Across Languages and Cultures* című angol nyelvű fordítástudományi folyóirat főszerkesztője, alkalmam van figyelemmel kísérni a beérkező kéziratok jellegét és elbírálásuk folyamatát. A bírálók a nagy adatbázisokkal, automatikusan lekérdezhető óriási méretű korpuszokkal alátámasztott adatokra építő és azokat bonyolult statisztikai számításokkal feldolgozó tanulmányokat részesítik előnyben a filológiai megközelítésű tanulmányokkal szemben. A dilemma az, hogy melyiket válasszuk a két egyaránt kellemetlen lehetőség közül. Vagy mi is ezt az utat választjuk, vagy kimaradunk a nemzetközi fordítástudomány vérkeringéséből.

Az első fejezet második tanulmánya (*A nyelvi közvetítés társadalmi szerepének vizsgálata a fordítástudományban*) szintén korunk egyik problémájának a nyelvi közvetítésre gyakorolt hatásával foglalkozik. A tolmácsolás kutatása eddig jórészt a nemzetközi konferenciákon dolgozó tolmácsok két- vagy soknyelvű beszédtevékenységét vizsgálta, akiknek a nyelvi problémákon kívül nem nagyon kellett más nehézségekkel megbirkózniuk. Most előtérbe került a háborús konfliktusokban és válsághelyzetekben dolgozó tolmácsok tevékenysége, és ez ráterelte a figyelmet a tolmácsok társadalmi helyzetével foglalkozó kutatásokra, melyekben erősödik a szociológiai vonal. Ezt tekinti át a tanulmány.

A harmadik tanulmány (*A tudományos párbeszéd játékszabályai*) része egy nagy vállalkozásnak, amelyet az ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Tanszéke indított 2020-ban. Háromkötetes mű készült, illetve készül *Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatómódszertanába* címmel. Ennek az első és második része már elkészült (Klaudy, Robin, Seidl-Pécs 2022, 2024). Az első rész, az *Általános rész* olyan módszertani kérdésekben ad tanácsokat a fordításkutatóknak, amelyek a nyelvi közvetítés minden válfajának kutatására jellemzőek, a második rész, a *Speciális rész* a nyelvi közvetítés különböző fajtáinak kutatásához ad módszertani segítséget. Ez a tanulmányom, amely ebben a kutatómódszertani kötetben jelent meg először, a tudományos eredmények szóbeli és írásbeli közléséhez ad tanácsokat. Ezt a tantárgyat *Prezentációs technikák* címmel 2003-óta tanítom az ELTE BTK Fordítástudományi Doktori Programjában, és most összefoglaltam mindazokat a tanácsokat, melyeket követni érdemes, ha a kezdő kutató be akarja tartani a tudományos párbeszéd játékszabályait a különböző tudományos műfajokban: recenzió írásakor, konferenciabeszámoló írásakor, konferenciára való felkészüléskor, tanulmányok írásakor, a doktori értekezés írásakor stb.

2. fejezet: Hasznos-e a fordítástudomány?

Ennek a fejezetnek az első két tanulmánya (a *Fordításeleméleti vizsgálódások korpusznyelvészeti elemzése* és a *Hallgatói vélemények a fordításelemélet hasznáról 2023-as vizsgálódások alapján*) arra keresi a választ, hogy a fordító- és tolmácsképzésben részt vevő hallgatók mennyire tartják hasznosnak a fordítástudományi előadásokat.

A Covid-járvány óta a hallgatók a Canvas felületre töltik fel a fordításelméleti záróvizsga-dolgozatokat, és mivel minden évben több mint száz MA-s és távoktatásos hallgató vizsgázik, így több alkalommal is lehetőséget kaptam arra, hogy digitálisan tárolható adatbázist kapjak a hallgatók dolgozataiból, csak rá kellett valahogy kérdeznem arra, amire kíváncsi voltam. Közvetlenül nem akartam rákérdezni arra, hogy mennyire tartják hasznosnak az előadásokat, ezért így tettem fel a kérdést: *Kapott-e valamelyik fordítással kapcsolatos korábbi kérdésére választ a fordításelméleti előadásokból? Fejtse ki néhány összefüggő mondatban!* A 2020/2021-es tanévben kapott válaszokból korpuszt építettem, a neveket anonimizáltam, feltöltöttem a Sketch Engine nevű automatikus szövegelemző szoftverbe, és annak segítségével értékeltem a válaszokat kvantitatív adatok alapján. A 2022/2023-as tanévben kapott válaszokból szintén korpuszt építettem, de nem gépileg értékeltem, hanem témakörök és kulcsszavak alapján – természetesen a dolgozatok digitális tárolása megkönnyítette a lekérdezést.

A második rész harmadik tanulmánya (*A dinamikus kontrasztok és a fordítás magyar nyelvhelyességi problémái*) szívemhez nagyon közel álló téma, mert sikerült összekapcsolni két nagy témát, amelyekről már sokat írtam: a fordítás magyar nyelvhelyességi kérdéseit és a dinamikus kontrasztokat. Magyar nyelvhelyességi előadásaimon hosszú évekig tanítottam a 10 magyar nyelvhelyességi problémakört, még szabadon elérhető videófelvétel is készült belőle, és most is része a fordítói záróvizsga nyelvhelyességi részének. De nem mindegyik problémát vezettem vissza az indoeurópai nyelvek és a magyar nyelv rendszerbeli különbségeire. Ebben a tanulmányban ezt megtettem, és végigvettem, milyen dinamikus kontrasztok állnak az egyes magyar nyelvhelyességi problémák mögött.

A *Visszatekintés egy korai korpuszelemzésre* valójában vigasz cikk. Amikor Mona Baker 1995-ben megírta híres cikkét a korpuszok fajtáiról, akkor az összehasonlítható (comparable) korpuszok meghatározásakor leírta ezt a mondatot: „To my knowledge, comparable corpora do not yet exist anywhere” [Tudomásom szerint összehasonlítható korpuszok még nem léteznek sehol] (Baker 1995: 234). Ahányszor olvastam, mindig jelentkezni szerettem volna, hogy én már az 1981-ben megvédett kandidátusi értekezésemben építettem magyar–magyar összehasonlítható korpuszt orosz nyelvből fordított magyar és autentikus magyar szövegekből, de mivel ez a mű csak magyarul jelent meg (Klaudy 1987), erről ő természetesen nem tudhatott. De amúgy is szinte hozzáférhetlenné vált ez az 1987-ben megjelent mű, tehát örültem Robin Edina és Seidl-Péché Olívia felkérésének, hogy írjak róla egy összefoglaló visszaemlékezést a korpuszalapú fordításkutatásról szóló kötetükbe (Robin és Seidl-Péché 2020).

3. fejezet: Jelentéstani problémák

A harmadik rész első tanulmányában (*Jelentések és jelenségek a magyar fordítástudományi terminológiában*) visszatérek a magyar fordítástudományi terminológia kialakulatlanságához, példákkal szemléltetve azt, amikor egy széles körben használt angol terminusnak nincs magyar megfelelője (pl. *agency*, *empowerment*), vagy semmitmondó a magyar megfelelője (pl. *directionality*), és újra megvizsgálom a *művelet/eljárás/technika/módszer/stratégia* szakkifejezések körüli terminológiai káoszt.

Ennek a résznek a második és harmadik tanulmánya szorosan összefügg egymással, valójában egy kutatás első és második lépéséről van szó. Az első lépés: *A jelentések*

felbontása és összevonása emberi és gépi fordításokban. A második lépés: *Az összevonás-elkerülési hipotézis vizsgálata humán és gépi fordításokban.* Mindkettőben megvizsgálok, hogy mit tud a humán fordító, és mit tud a gépi fordító (a Google Translate és a DeepL Translate). A kutatás korpusza az a kb. 300 példatár, amelyet a Fordító- és Tolmácsképző Tanszék hallgatói készítenek az átváltási műveletekről, és három éve e-mailen nyújtják be, tehát a humán fordítók műveleteit tartalmazó anyag digitálisan is a rendelkezésemre áll. A vizsgált műveletet elvégeztettem a gépi fordítóval is, és ebből vonok le következtetéseket, hogy mit tud, és mit nem tud a gép. Mert ebben is van rendszer. Az első lépésben azt vizsgáltam meg, kaphat-e a fordító segítséget a kétnyelvű köznyelvi szótáraktól és gépi fordítástól a jelentések felbontása és összevonása tekintetében. Az derült ki, hogy a jelentések felbontása tekintetében igen, a jelentések összevonása tekintetében nem.

A második lépésben már célzottan a jelentések összevonásának képességét vizsgáltam az emberi és a gépi fordításban. Ugyanis ha igaza lenne az aszimmetria hipotézisnek (Klaudy 2000), mely szerint bármely nyelvről bármely nyelvre fordítanak a fordítók, inkább explicitálnak, mint implicitálnak, akkor ebből felállítható egy összevonás-elkerülési hipotézis, amely általában jellemző a fordítókra. Az adatok azonban azt mutatják, hogy ez a tendencia egyáltalán nem jellemző az angol–magyar fordítókra, akik igen gyakran vonnak össze jelentéseket, míg a gépi fordítók ezt szinte sohasem teszik. Tehát az összevonás-elkerülési hipotézis csak a gépi fordításban igazolható. A feltételezett okokat és következményeket lásd a tanulmányban.

4. fejezet: A párhuzamos szerkesztésről

Ebben a fejezetben is két egymással szorosan összefüggő tanulmány található. Az első lépés: *A párhuzamos szerkesztés megőrzése a fordításban mint kohézióteremtő eszköz.* A második lépés: *A párhuzamos szerkesztés kohéziós szerepének megőrzése emberi és gépi fordításokban.*

Az első lépés: Finnországban élő volt doktorandusz hallgatóm kért fel, hogy lektoráljam a fordítását. Az (#InAllLanguages) című honlap számára kellett lefordítania magyarra egy angolul megfogalmazott finn kezdeményezésű dokumentumot, amely arról szólt, hogy minden érdekelt fél fogjon össze annak érdekében, hogy a tudományt a nemzeti nyelveken is lehessen művelni. A Helsinki kezdeményezés című dokumentum teljes szövege mindössze 2500 leütés terjedelmű, tehát nagyon alkalmas az elemzésre.

Amikor megkaptam a fordítást, észrevettem, hogy az angol szövegben van hat alpont, amelyeknek mindegyike így kezdődik, hogy *Make sure*, és ezután következik a teendők felsorolása. Láttam, hogy a fordító mindegyiket másképp fordította, ezért visszaküldtem neki javításra, hogy ezt a hat alpontot egységesen fordítsa a magyarban is, mert ha az eredetiben lexikai és grammatikai párhuzam van, azt a fordításban is meg kell őrizni. Mikor visszakaptam tőle a javított fordítást, akkor vettem észre, hogy a fő ajánlások is párhuzamosan vannak szerkesztve (*Support...*, *Protect...*, *Promote...*), és a javított fordításban ezek még mindig nem voltak egyforma szerkezetűek. Sőt azt is észrevettem, hogy a bevezetésben egymás után öt azonos szerkezetű rövid felszólító mondat van, és annak is, akárcsak a fő ajánlások és az alpontok párhuzamos szerkesztésének, fontos kohéziós szerepe van, amelyet meg kell őrizni a fordításban.

A második lépés: Kíváncsi voltam, hogy a többi doktorandusz hallgatóm tudatában van-e a párhuzamos szerkesztés kohéziós szerepének, és a második lépésben kiküldtem nekik az angol szöveget, hogy fordítsák le. 17 hallgató küldte vissza, és részben az ő fordításuk elemzéséből áll a második tanulmány, majd a Google Translate és DeepL Translate fordításában is megnéztem, hogy mit kezd a gépi fordító a lexikai és grammatikai párhuzamokkal.

5. fejezet: Műfordításelemzés

Egy idézettel kezdem a *Papp Ferenc olvasókönyvből*: „Egyszer Papp Ferenc néhányunk előtt bevallotta: az irodalom iránt szakmailag is érdeklődő énjét már régóta tudatosan elfojtja, hogy minden erejével nyelvész lehessen” (Fenyvesi 2006: 291). Ugyanezt éreztem én is, amikor ennek a fejezetnek két tanulmányában műfordításokat elemeztem. Az első tanulmányban David Lodge *Changing Places* (Helycserés támadás) című könyvének különböző nyelvű fordításait hasonlítottam össze (*Intertextuális referenciák fordítása angolról magyarra és horvátra*), a második tanulmányban Jonathan Franzen *The Twenty Seventh City* (A huszonhetedik város) című regényét vettem össze Bart István fordításával (*A fordításpecifikus explicitációról húsz év után*).

David Lodge *Chaging Places* című regénye régóta kedvencem: az angol irodalom két professzora, az egyik angol, a másik amerikai, fél évre helyet, illetve tanszéket cserél egymással, amiből aztán végtelenül mulatságos bonyodalmak keletkeznek. A tanulmány szempontjából az a lényeg, hogy a mű tele van angol irodalmi művekre való utalásokkal, vagyis intertextuális referenciákkal. Ezekkel a fordítónak valamit kezdenie kell, attól függően, hogy az ő olvasóközönsége ismerheti-e a művet, létezik-e már fordítása a célnyelven, és ha létezik, mennyire közismert? Hogy egy példával érzékeltessem: ha a magyar fordító azt írja, hogy *Nem vagyok egy Humbert Humbert*, akkor vajon tudja-e a magyar olvasó, hogy Nabokov *Lolita* című regényének főszereplőjére gondol az író, és annak a 10-12 éves „nimfácskák” iránti bűnös szenvedélyére. A kutatási ötletet az adta, hogy egy cseh kutató, Petr Anténe már végzett ilyen kutatást angol–cseh irányban. Az akkori doktori csoportomnak pedig tagja volt Đelatović Sonja, aki horvát anyanyelvű, így közös cikkünkben angol–magyar és angol–horvát irányban is meg tudtuk vizsgálni, hogyan jár el a fordító az intertextuális referenciák fordításakor.

Ennek a fejezetnek a második tanulmányában (*A fordításpecifikus explicitációról húsz év után*) szerettem volna alaposabban megvizsgálni, hogy miért kételkednek olyan sokan a „fordításpecifikus explicitáció” kategóriájának létjogosultságában (Klaudy 1999), és még pontosabban körülírni, hogy mit értek rajta. Végigvettem az elmúlt húsz évben keletkezett alternatív felosztásokat, és a fordításpecifikus explicitáció kategóriájának védelmében olyan példákat hoztam Bart István fordításából, ahol semmi nem indokolja az explicitációt, sem a nyelvi rendszerek különbsége, sem a nyelvhasználati különbségek, továbbá nem lehet megjósolni az angol eredeti mondat alapján, tehát csak a fordítás ténye lehet a kiváltó ok. Az a „kognitív többlet”, amely a fordító fejében van fordítás közben.

6. fejezet: A fordítástudomány szakmai infrastruktúrájáról

Két tudományos társaság van, amelynek személyesen is sokat köszönhetek, és sokat köszönhet nekik a fordítástudomány is: a MANYE (Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete) és a MFT (Modern Filológiai Társaság). Róluk szól a 6. fejezet két tanulmánya.

A MANYE 30 éves évfordulójára készült *Az alkalmazott nyelvészek szakmai közösséggé formálódása a 20. század végén és a 21. század elején* című tanulmány. Alapja az az előadás, amelyet a Covid-járvány miatt üres nézőtéren tartottam meg csak egy kamerával szembenézve a Nyelvtudományi Intézetben. Ugyanis 2020. december 4-én még nem lehetett személyes részvétellel megrendezni a MANYE 30 éves jubileumi konferenciáját. A MANYE nagy szerepet játszott a fordítástudomány kibontakozásában. A MANYE-konferenciákon (1998-tól kongresszusokon) mindig a legnépesebbek között volt a fordítási vagy fordítástudományi szekció, és a konferenciakiadványok 1990 és 2019 között minden évben megjelentek, tehát rengeteg alkalom volt a fordítással és tolmácsolással összefüggő kutatások publikálására. És akkor még nem szóltam a MANYE folyóiratáról, a *Modern Nyelvoktatásról*, amely mindig örömmel közöl fordítástudományi cikkeket.

A MFT 40 éves évfordulójára készült a *Dokumentumok a Modern Filológiai Társaság Fordításelméleti Szakosztályának történetéből* című tanulmány. Egy rövid, de a fordítástudomány szempontjából különösen fontos időszakról számol be, a Fordításelméleti Szakosztály működéséről 1983 és 1991 között. Mivel a Fordításelméleti Szakosztály titkára voltam, megőriztem minden dokumentumot. Közreadom például az 1984 január 10-i alakuló ülés teljes jegyzőkönyvét és a havonta rendezett ülések programját. A havonta rendezett ülések előadóit nézegetve jól látható, hogy a MFT Fordításelméleti Szakosztálya milyen erőfeszítéseket tett 1983 és 1991 között, hogy a műfordítókat, a szakfordítókat, a fordítást oktató tanárokat, és a fordítástudományi kutatásokkal foglalkozó alkalmazott nyelvészeket összehozza. A tanulmány végén röviden összefoglalom az 1991 után bekövetkezett változásokat a MFT történetében.

7. fejezet: Függelék

A kötet végén öt függelék található. Az első a *Modern Nyelvoktatás* 29. évfolyamának 1–2. számában megjelent interjú, amelyet Fischer Andrea készített velem három évforduló alkalmából: 2023-ban volt az ELTE Fordító- és Tolmácsképző Tanszék megalakulásának 50. évfordulója, a *Fordítástudomány* című folyóirat létrehozásának és az évenként megrendezett fordítástudományi konferenciáknak a 25. évfordulója, valamint a Fordítástudományi Doktori Program megalapításának 20. évfordulója. Az interjú címe: *A fordítás kutatása kimeríthetetlen ihletforrás*. Ezt a címet komolyan gondoltam a jövőbeli terveim szempontjából.

A következő függelékek hasznos tudnivalókat tartalmaznak. A második függelék a frissített publikációs jegyzékem (1973–2024), ezzel a Fordítástudományi Doktori Program hallgatóinak szeretnék segítséget nyújtani, megkönnyíteni számukra a pontos hivatkozásokat, és nemcsak a hivatkozásokat, hanem a tanulmányok elérhetőségét is, mert az újabb publikációk között egyre több online elérhető mű található. A harmadik függelék

a hazai és nemzetközi konferenciákon vagy különböző egyetemeken, különböző egyesületekben, társaságokban, könyvárakban meghívott előadóként tartott előadásaim jegyzéke. Gondolkodtam, hogy bevegyem-e ezt a listát ebbe kötetbe. Azért vettem be, mert a konferencia-előadások listája tanulsággal szolgálhat a kezdő kutatóknak arról, hogyan alakul ki egy kutatói életpálya. Mennyire fontosak a 20-30 évig tartó konferenciasorozatok (az én életemben a russzisztikai konferenciák, a MANYE kongresszusok, a Modern Filológiai Társaság konferenciái, a Fordító- és Tolmácsképző Tanszék konferenciái), mennyi lehetőséget adnak a kutatóknak a folyamatos továbbfejlődésre. Mennyire fontos az, hogy egy kutató évente több hazai és nemzetközi konferencián tartson előadást, amely témájának egyre újabb szempontokból való megközelítését kívánja. A negyedik függelék *Az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktoriskola Fordítástudományi Doktori Programjában fokozatot szerzett hallgatók (2009–2024)*. Az eddig megvédett doktori értekezések témájának tanulmányozása segíthet az új jelentkezőknek a témaválasztásban, és az aktuális doktori hallgatóknak sem árt tudni, ki mit kutatott a Fordítástudományi Doktori Programban az elmúlt 20 évben.

Köszönetnyilvánítás

Végezetül szeretném megköszönni a tanulmánygyűjtemény lektorának, Fóris Ágotának, hogy alaposan elolvasta az összes tanulmányt, és nagyon hasznos tanácsokat adott. Közben átvettem a javításait, folyamatosan konzultáltunk. Sok tanácsát megfogadtam, egyet különösen kiemelek, mert ez érinthet hivatkozási kérdéseket. Ebben a kötetben csupa másodközlés van, az eredeti művek kiadójának engedélyével. Mivel az első közlésekben mindketten vettünk észre hibákat, úgy döntöttünk, hogy ezeket a hibákat szabad kijavítani. Fóris Ágota szavaival élve, „nem forráskiadványról van szó”, tehát lehet aktualizálni. Így is lett, általában lábjegyzetbe tettem a kiegészítést, vagy lábjegyzetben fűztem magyarázatot a változtatásokhoz.

Jó olvasást kívánok mindenkinek, aki érdeklődik a fordítás – vagy a tágabb értelemben vett nyelvi és kulturális közvetítés – szisztematikus kutatása iránt.

2024. július 27.

Klaudy Kinga

Irodalom

- Baker, M. 1995. Corpora in Translation Studies. An Overview and Suggestions for Future Research. *Target* Vol. 7. No. 2. 223–245.
- Fenyvesi I. 2006. Bevezető Papp Ferenc tanulmánya elé. In: Klaudy K. (szerk.) *Papp Ferenc olvasókönyv. Papp Ferenc válogatott nyelvészeti tanulmányai*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 291–297.
- Klaudy K. 1981. *Fordítás és aktuális tagolás*. Kandidátusi értekezés. Kézirat. Budapest: ELTE BTK Fordító- és Tolmácsképző Csoport.
- Klaudy K. 1987. Fordítás és aktuális tagolás. *Nyelvtudományi Értekezések 123*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Klaudy K. 1999. Az explicitációs hipotézisről. *Fordítástudomány* I. évf. 2. szám. 5–21.

- Klaudy K. 2000. Az aszimmetria hipotézis. In: Bartha M., Stephanides É. (szerk.) *A nyelv szerepe az információs társadalomban*. A X. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Konferencia előadásai. Székesfehérvár: KJF. 371–378.
- Klaudy K. 2007. *Nyelv és fordítás. Válogatott fordítástudományi tanulmányok*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Klaudy K. 2020. *Tézisek a fordítástudományról. Új fordítástudományi tanulmányok*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Klaudy K., Robin E., Seidl-Péché O. (szerk.) 2022. *Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatásmódszertanába I. Általános rész*. Budapest: ELTE FTT–MANYE Fordításelméleti Szakosztály.
- Klaudy K., Robin E., Seidl-Péché O. (szerk.) 2024. *Bevezetés a fordítás és a tolmácsolás kutatásmódszertanába II. Speciális rész*. Budapest: ELTE FTT–MANYE Fordításelméleti Szakosztály.
- Robin E., Seidl-Péché O. (szerk.) 2020. *Fókuszban a fordított és tolmácsolt szöveg: korpuszalapú fordításkutatás Magyarországon*. Budapest: ELTE BTK – MANYE.